

Schouselbroek

gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan

agenderingsnota

10 januari 2019

**Vlaamse
overheid**

**DEPARTEMENT
OMGEVING**

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Situering, doelstelling, reikwijdte en detailleringsgraad	4
3	Relatie met beleidsplannen en onderzoeken	6
3.1	Relatie met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen	6
3.1.1	De bindende bepalingen	6
3.1.2	Het richtinggevend gedeelte	6
3.1.3	Het planningsproces voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur	7
3.2	Relatie met andere planningsprocessen en beslissingen op Vlaams niveau waar het plan uitvoering aan geeft	11
3.2.1	Europese Natuurdoelen	11
3.2.3	Vastgestelde landschapsatlas en bouwkundig erfgoed	15
3.2.4	Provinciale en gemeentelijke structuurplannen	16
4	Bestaande feitelijke toestand	18
4.1	Fysisch systeem	18
4.2	Landschappelijke structuur en onroerend erfgoed	18
4.3	Natuurlijke structuur	21
4.4	Agrarische structuur	22
5	Bestaande juridische toestand	23
6	Motivering van de agendering	26

1 Inleiding

Voorliggend document is een agenderingsnota voor de opmaak van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan “Schouselbroek” in de regio Waasland. De nota is gericht aan het coördinatieplatform AGNAS met het oog op een beslissing over de ruimtelijke uitvoeringsplannen die in gebiedsgericht programma 2019 opgenomen worden.

2 Situering, doelstelling, reikwijdte en detailleringsgraad

Het plangebied omvat de Schouselbroekpolder en het meer zuidelijk gelegen stort Ballooi en is gelegen in de gemeente Temse.

Figuur 1. Situering plangebied

Doelstellingen van het plan zijn:

- het realiseren van een gecontroleerd overstromingsgebied met gereduceerd getij waardoor het Schouselbroek zal kunnen uitgroeien tot een waterrijk slikken- en schorregebied dat bij extreem hoogtij het water zal kunnen bergen.

Het plan geeft daarmee uitvoering aan:

- de richtinggevende en bindende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen m.b.t. de afbakening van de gebieden van de natuurlijk en agrarische structuur en de gebiedsgerichte en geïntegreerde ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos die daarvoor is uitgewerkt voor de regio Waasland;
- de beslissing van de Vlaamse Regering over het Geactualiseerde Sigmaphan (2004);
- de beslissing van de Vlaamse Regering over Europese natuurdoelen voor het Natura 2000-gebied BE2300006 'Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent', waarvoor de doelstelling 'een robuuste rivier met voldoende ruimte voor verschillende leefgebieden is essentieel voor typische estuariene soorten zoals fint, rivierprik, gewone zeehand en kluut' en (deel)populaties van doelsoorten te realiseren werd geformuleerd;
- de beslissing van de Vlaamse Regering over Europese natuurdoelen voor het Natura 2000-gebied BE2100045 'Historische fortengordels van Antwerpen als vleermuizenhabitat' waarvoor de doelstelling 'een goed jachtgebied in de buurt van de overwinteringsplaats en een goede verbinding van de forten met de omgeving' en (deel)populaties van doelsoorten te realiseren werd geformuleerd.

Het plan zal daarvoor de noodzakelijke bestemmingswijzigingen op perceelsniveau doorvoeren. De bestemmingen van het ruimtelijk uitvoeringsplan zullen de bestemmingen van de geldende plannen van aanleg vervangen.

3 Relatie met beleidsplannen en onderzoeken

3.1 Relatie met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

Het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan wordt opgemaakt in uitvoering van de richtinggevende en bindende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

3.1.1 De bindende bepalingen¹

Het Vlaams Gewest bakent de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur als volgt af in gewestplannen of gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen:

- 125.000 ha grote eenheden natuur of grote eenheden natuur in ontwikkeling (in overdruk) Daarvoor is een toename van 38.000 ha natuur- en reservaatgebied (t.o.v. 1994) tot een totaal van 150.000 ha natuur- en reservaatgebied nodig.
- 750.000 ha agrarisch gebied, ruimtelijk bestemd voor de beroepslandbouw.
- 10.000 ha bijkomend bosgebied of bosuitbreidingsgebied, tot een totaal van 53.000 ha bosgebied.
- 80.000 ha natuurverwevingsgebied (in overdruk) op niet groene bestemmingen.

3.1.2 Het richtinggevend gedeelte

Ruimtelijke visie op de ontwikkeling van Vlaanderen: “Vlaanderen open en stedelijk”

Met de metafoor ‘Vlaanderen, open en stedelijk’ wil het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) een trendbreuk realiseren met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkeling. Deze trendbreuk beoogt de versterking van het buitengebied en het tegengaan van de versnippering door een optimaler gebruik en beheer van de stedelijke structuur.

Daarom wordt de ruimtelijk structurerende werking van het fysisch systeem als principe vooropgesteld. Het fysisch systeem is ruimtelijk structurerend voor de natuurlijke structuur (inclusief de bosstructuur), de agrarische structuur, de nederzettingsstructuur en het landschap. Ruimtelijk structurerend betekent dat de huidige, intrinsieke kenmerken van het bestaand fysisch systeem het richtinggevend kader zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling van de structuurbepalende functies natuur, bos, landbouw en wonen en werken op het niveau van het buitengebied.

In Vlaanderen wordt de ruimtelijke structuur van het buitengebied vandaag bepaald door het samenhangend geheel (netwerk) van rivier- en beekvalleien, grote en aaneengesloten natuur- en boscomplexen, belangrijke landbouwgebieden, de nederzettingsstructuur, het landschap en de infrastructuur...

Inbedden van landbouw, natuur en bos in goed gestructureerde gehelen

Elk van de drie voor het buitengebied structuurbepalende functies – landbouw, natuur en bos – kan slechts op een duurzame wijze functioneren indien de gebieden die aan deze functie worden toegewezen, ingebed zijn in een goed gestructureerd geheel. Daarom wordt het buitengebiedbeleid gedifferentieerd naar een beleid voor de natuurlijke structuur, de agrarische structuur en de

¹ Besluit van de Vlaamse Regering van 23 september 1997 houdende de definitieve vaststelling van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, bekrachtigd bij het decreet van 17 december 1997 wat de bindende bepalingen betreft, en de besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003 en 17 december 2010 houdende de definitieve vaststelling van een herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, bekrachtigd bij de decreten van 19 maart 2004 respectievelijk 25 februari 2011 wat de bindende bepalingen betreft.

nederzettingsstructuur. De natuurlijke en de agrarische structuur kunnen elkaar in bepaalde gebieden (natuurverwevingsgebieden) overlappen.

Het afbakenen van de gebieden van de natuurlijke en de agrarische structuur in ruimtelijke uitvoeringsplannen moet daarom gelijktijdig en op gelijkwaardige basis gebeuren. De natuurlijke structuur kan in bepaalde gebieden ook overlappen met andere functies (recreatie, overige functies...).

3.1.3 Het planningsproces voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur

Van 2004 tot 2009 werkte de Vlaamse overheid in overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen een ruimtelijke visie uit op landbouw, natuur en bos, voor dertien buitengebiedregio's. De visie geeft op hoofdlijnen aan welke gebieden behouden blijven voor landbouw en waar er ruimte kan zijn voor natuurontwikkeling of bosuitbreiding. Ze vormt de basis voor de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen, die de bestemmingen op perceelsniveau vastleggen.

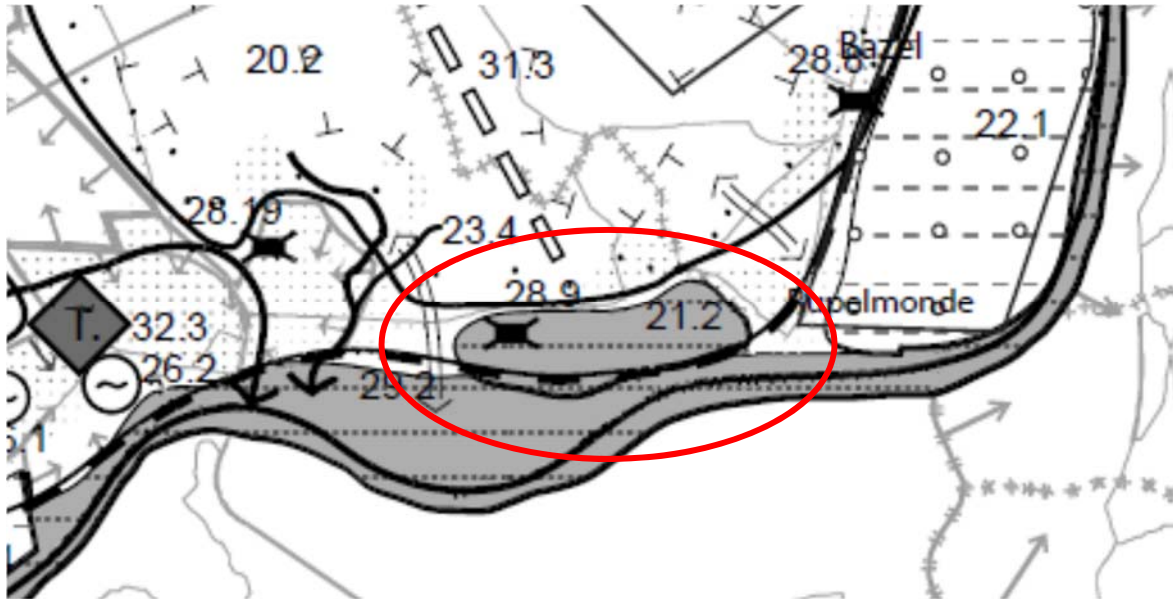
Voor elk van de dertien regio's heeft de Vlaamse Regering de visievormingsprocessen afgerond met een beslissing over het actieprogramma voor de op te maken ruimtelijke uitvoeringsplannen. Voor de landbouwgebieden waar de bestemming van het gewestplan zeker behouden kan blijven, besliste de regering om de bestaande agrarische bestemmingen te herbevestigen. Op die manier is midden 2009 ca. 538.000 hectare agrarisch gebied vastgelegd. De resultaten van deze overlegprocessen zijn consulteerbaar op www.vlaanderen.be/agnas.

Op 7 mei 2010 besliste de Vlaamse Regering over de verdere voortgang van het afbakeningsproces. Er is een coördinatieplatform opgericht met o.m. vertegenwoordigers van de verschillende beleidsvelden en de natuur- en landbouworganisaties. Dit platform volgt de uitvoering van de afbakening op. Het bekijkt voor welke gebieden gestart kan worden met de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen en bewaakt de gelijktijdige voortgang van de realisatie van de doelen voor landbouw, natuur én bos. De Vlaamse overheid stelde een administratieoverschrijdend team samen dat deze plannen voorbereidt en het vooroverleg met de betrokken lokale besturen en middenveldorganisaties organiseert. Het coördinatieplatform bepaalt sinds 2010 jaarlijks in een 'gebiedsgericht programma' voor welke concrete gebieden er een planningsproces opstart.

Het afbakeningsproces in de regio Waasland

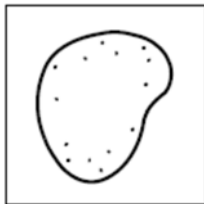
Voor de buitengebied regio Waasland werd het afbakeningsproces voor de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur opgestart in 2008. De Vlaamse Regering nam op 3 april 2009 akte van het eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur voor deze regio én de adviezen van de gemeenten, provincies en belangengroepen hierover. De Vlaamse Regering keurde op 27 maart 2009 de beleidsmatige herbevestiging van de bestaande gewestplannen goed voor ca. 29.000 ha agrarisch gebied in de regio Waasland, volgens de werkwijze vastgelegd in de beslissing van 3 juni 2005. Daarnaast werd op basis van een inventarisatie en verwerking van alle adviezen die uitgebracht werden door de actoren over het eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur en uitvoeringsprogramma een operationeel uitvoeringsprogramma opgesteld waarin de Vlaamse Regering de beleidsmatige prioriteiten voor het opstarten van de uitvoeringsacties bepaalde.

Figuur 2. Uitsnede gewenste ruimtelijke structuur regio Waasland (2009)

De ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos regio Waasland formuleert volgende ruimtelijke principes voor het plangebied:

Samenhangende landbouwgebieden vrijwaren voor de land- en tuinbouw

Landbouw is de hoofdfunctie.

De grondgebonden veehouderij is structuurbepalend voor grote delen van dit gebied. Deze goed gestructureerde agrarische gebieden worden maximaal gevrijwaard voor de beroepslandbouw. In deze landbouwgebieden vormt een sterke grondgebonden landbouwstructuur een garantie voor het open houden van het landschap. Grote delen van deze regio hebben een ruilverkaveling gekend : ruilverkaveling Sint-Gillis-Waas.

In deze landbouwgebieden vormt een sterke grondgebonden landbouwstructuur een garantie voor het openhouden van het landschap.

Binnen deze landbouwgebieden wordt ruimte gelaten voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van een raamwerk van kleine landschapselementen, zodat landschapsecologische basiskwaliteit gegarandeerd wordt.

Een gemengde landbouw met een divers aanbod wordt gestimuleerd in overeenstemming met de agrarische mogelijkheden. Daarbij wordt de ontwikkeling van specifieke sectoren ruimtelijk ondersteund: glasgroenteteelt in Stekene, Beveren en Zwijndrecht en de veredeling in de oostelijke helft van de zandstreek tussen Gent en Antwerpen en de fruitteelt in Sint-Gillis-Waas en omstreken.

In de oostelijke helft van de regio Waasland is de varkenshouderij structuurbepalend. Deze sector kan ruimtelijk ondersteund worden door het voorzien van locaties voor middelgrote of grootschalige mestverwerking.

De aanwezige karakteristieke bolle akkers en bolle weilanden worden behouden of waar mogelijk hersteld.

Gebied :

18.3. Het landbouwgebied tussen Sint-Niklaas en de Schelde.

Behoud en versterking van uitgesproken natuurwaarden in Durme- en Scheldevallei met herstel van het natuurlijk watersysteem en het dynamisch milieu met slikken en schorren

De hoofdfunctie is natuur (VEN). Deze gebieden worden uitgebouwd tot de waardevolste natuurkernen. De gebieden die in aanmerking komen als natuurkerngebied volgens het Meest Wenselijk Alternatief van het Geactualiseerde Sigmaplan maken hier ook deel van uit. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de beslissingen van de Vlaamse Regering, betreffende het Geactualiseerde Sigmaplan. Delen van deze gebieden kunnen een (neven)functie waterberging hebben.

Er wordt ruimte geboden aan de watersystemen voor structuurbepalende processen zoals het voorkomen van getijden, erosie- en sedimentatieprocessen in slikken en schorren, kwelinvloeden in binnendijkse gebieden, enz. Gradiëntsituaties aan de randen en langs rivierduinen of donken worden ontwikkeld in functie van de specifieke organismen die hieraan gebonden zijn. De verschillende natuurkernen worden aan mekaar gerijgd, de ecologische barrières worden waar mogelijk opgeheven, zodat de vallei als een aaneengesloten blauwgroen lint door het landschap slingert.

De slikken en schorren hebben op de meeste plaatsen een sterk gereduceerde bandbreedte. Door ontpolderen en riviervverbredingen krijgen deze terug een voldoende bandbreedte zodat de levensgemeenschappen van deze milieus op een duurzame manier worden in stand gehouden.

Binnen de randvoorwaarden die gesteld worden voor een veilig waterbeheer, wordt een ecologisch optimaal waterpeil nagestreefd. Het optreden van natuurlijke overstromingen wordt behouden en in de mate van het mogelijke hersteld en verruimd, aansluitend op de doelstellingen van het integraal waterbeheer.

In de valleien staat het herstel van moerassen, vochtige tot natte, halfnatuurlijke hooilanden en graasweiden, met overgangen naar drogere valleiflanken voorop. De aandacht gaat naar het herstel van een goede waterkwaliteit, een natuurlijke waterhuishouding, het herstel van dynamiek en het verhogen van het kombergend vermogen. Op bepaalde plaatsen kan gekozen worden voor een natuurlijk landschap, waarbij door spontane ontwikkeling een ongeperceleerde mozaïek van de genoemde natuurtypes gerealiseerd wordt.

De grondgebonden landbouw, gericht op permanent graslandgebruik kan lokaal een ondersteunende en landschapsverzorgende taak opnemen.

Het vervallen fort van Steendorp op de cuesta van het Waasland is een belangrijke overwinteringsplaats voor vleermuizen. De omgeving van de nabijgelegen Schelde, bossen, tal van waterpartijen en een hoge vochtigheid in het fort zijn belangrijk. Deze relatie met diens omgeving en de gunstige milieuecondities worden in functie van de vleermuispopulatie versterkt.

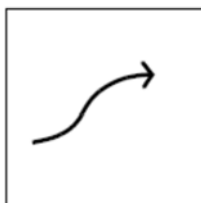
Op het cuestafront vinden we sporen terug van de ontginning van Boomse klei. Door spontane ontwikkeling na de ontginning ontstonden de Vuurkouter en het Gelaagpark. Na de grootschalige ontginning van de Roomkouter en gebruik als stortplaats, wordt hier een natuurontwikkelingsproject gestart. De aanwezigheid van waterpartijen en kleine bosjes ingebed in een structuurrijke mozaïek en de ontwikkeling van waardevolle watergebonden vegetatie wordt versterkt.

Gebieden:

21.1 Valleien van Schelde en Durme

21.2 fort van Steendorp, Roomkouter, Vuurkouter en Gelaagpark

Meer ruimte langs waterlopen, verhogen natuurlijke structuurkenmerken en versterken van de verbindende ecologische functie

Het ruimtelijk beleid is gericht op het behoud van de hoofdfunctie (landbouw, bos, natuur, ...) waarin deze elementen zijn gelegen, maar vrijwaart voldoende ruimte voor het realiseren van een landschappelijke en ecologische basiskwaliteit die de verbindende natuurfunctie mee ondersteunt.

De aangeduide beken zijn allen op de Wase cuesta ontspringende beken die belangrijk zijn als landschappelijke dragers en die zorgen voor de herkenbaarheid en leesbaarheid van het landschap. De herkenbaarheid van deze beken wordt behouden en zo veel mogelijk hersteld. Er wordt meer ruimte aan water gegeven door de beken ruimte te geven om

spontaan en vrij te meanderen. Op de locaties waar de beken ook een valleistructuur vertonen, worden deze behouden en zoveel mogelijk hersteld. Er is ook bijzondere aandacht voor het realiseren van een goede waterkwaliteit door ruimte voor buffers te voorzien.

Voor de verschaalde landschappelijke gebieden rond waterlopen kunnen initiatieven voor landschapszorg en -herstel genomen worden om groene corridors met grote dichtheid van landschapselementen te creëren.

Er wordt een grotere structuurvariëteit in de waterlopen nagestreefd door de natuurlijke processen mogelijk te maken, en het waterbergend vermogen te optimaliseren waarbij een grotere ecologische en landschappelijk waarde gecreëerd wordt door beekbegeleidende begroeiingen.

Gebied:

23.4 Hollebeek

Kasteelparken en forten: aangepast beheer en verwevenheid/samenhang met de omgeving versterken

Aangepast beheer en onderhoud van de parken en forten uitgaande van de verschillende waarden, met een voorkeur voor toepassing van harmonisch parkbeheer.

De samenhang en verweving met de omgeving versterken.

Parkstructuren die in of buiten het eigelijke of huidige park aanwezig zijn (dreven, bossen, toegangswegen, zichten, ontginningsstructuur, ...) behouden en eventueel versterken/herstellen, waarbij de visuele herkenbaarheid en dominantie van het kasteeldomein of fort zelf t.a.v. de omgeving duidelijk bewaard dient te blijven.

Door behoud en zorg voor cultuurhistorische elementen, gelinkt aan landschappelijke structuren, de gave omgeving van de parken bestendigen. Hiertoe kan eveneens bouwkundig erfgoed behoren als kapellen, aanhorige hoevegebouwtjes, ...

Aangepast grondgebruik in de omgeving met aandacht voor grondgebonden landbouw, om contextwaarde te optimaliseren.

Clusters van parken behouden en door landschapszorg en -behoud in de tusseliggende gebieden, de clustervorming versterken.

De forten en schansen zijn belangrijke overwinteringsplaatsen voor vleermuizen, dikwijls soorten die bedreigd zijn in hun voortbestaan op internationaal niveau. Het beheer kan meestal beter afgestemd worden om deze rol te versterken (hoog vochtgehalte, toegankelijkheid voor de vleermuizen verbeteren, structuurrijke wanden en nissen). In de omgeving van de forten en de schansen wordt de landschapsecologische kwaliteit verbeteren om ze geschikt te maken als foerageergebied voor de vleermuizen. Waterelementen en opgaande groenlijnen (en andere kleine landschapselementen zoals bijvoorbeeld ruigten) zijn hierbij de belangrijkste waarden.

Ijskelders (van kastelen kunnen ingericht worden als broedkolonie- of overwinteringsplaats voor vleermuizen. Het beheer kan afgestemd worden om dit mogelijk te maken (hoog vochtgehalte, toegankelijkheid voor de vleermuizen verbeteren, structuurrijke wanden en nissen). In de omgeving van de forten wordt de landschapsecologische kwaliteit verbeterd om ze geschikt te maken als foerageergebied voor de vleermuizen. Waterelementen en opgaande groenlijnen (en andere kleine landschapselementen zoals bijvoorbeeld ruigten) zijn hierbij de belangrijkste waarden. Er is aandacht voor aangepast grondgebruik in de omgeving om migratie en foerageermogelijkheden voor vleermuizen te verbeteren. Ijskelders hebben ook een grote cultuurhistorische waarde. Bij verbouwing of aanpassing moet rekening gebouwd worden met de erfgoedcomponent en bouwfysische waarde. ngewend worden.

Gebieden:

28.9 Fort van Steendorp

Vrijwaren en versterken van markante terreinovergangen

De markante terreinovergang moet visueel herkenbaar gehouden worden door vrijwaren van bebouwing en door landschapsstructuren, die aan de basis liggen van de terreinovergang.

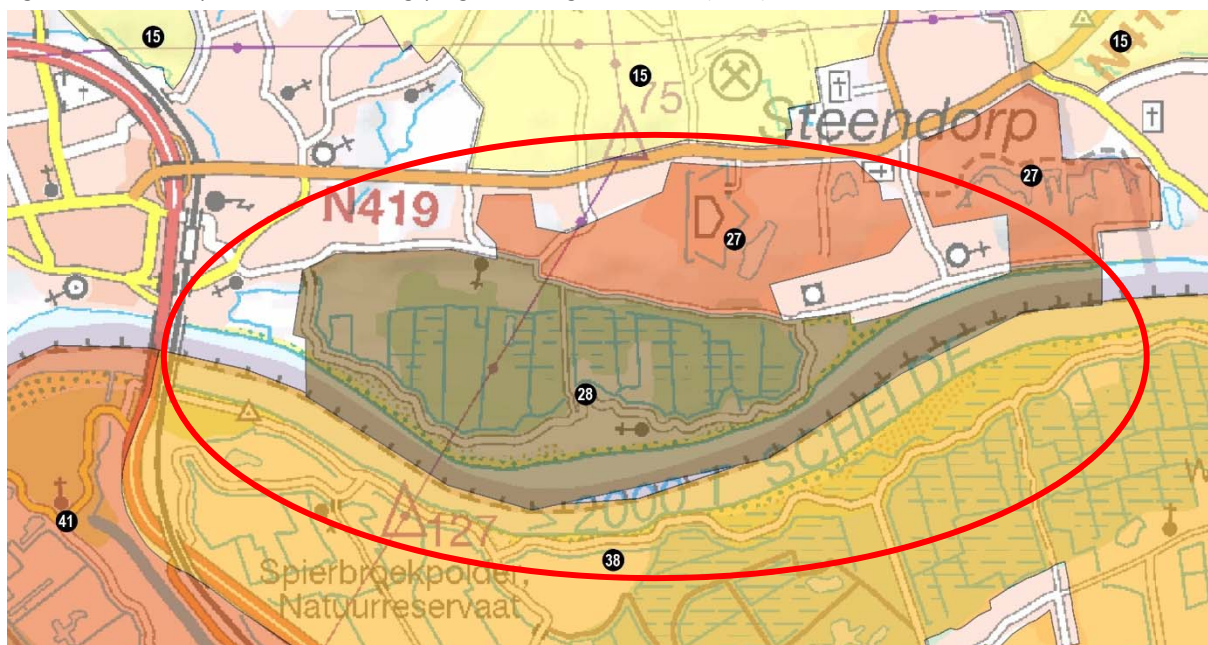
Gebieden:

29.2. Cuestafront

Het operationeel uitvoeringsprogramma formuleert voor het plangebied volgende acties:

- Actie 27. Scheldevallei tussen Temse en Rupelmonde en de cuesta van het Waasland. De opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:
 - Het versterken van de uitgesproken natuurwaarden rond het Fort van Steendorp, Roomkouter, Vuurkouter, Gelaagpark en de cuesta van het Waasland (21.2, 28.9, 29.2)
 - Het hernemen van de agrarische bestemmingen op de gewestplannen in de voor landbouw belangrijke gebieden (o.a. te Steendorp)
- Actie 28. Scheldevallei tussen Rupelmonde en Burcht (KBR). Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:
 - Het versterken van de natuurwaarden in de Scheldevallei met herstel van het natuurlijke watersysteem en het dynamisch milieu met slikken en schorren in afstemming met de beslissingen in het kader van het Sigmaplan (21.1, 23.4 en 29.2)
 -

Figuur 3. Uitsnede operationeel uitvoeringsprogramma regio Waasland (2009)

3.2 Relatie met andere planningsprocessen en beslissingen op Vlaams niveau waar het plan uitvoering aan geeft

3.2.1 Het Geactualiseerde Sigmaplan

De beslissingen van de Vlaamse Regering van 22 juli 2005 en van 28 april 2006 verklaarden alle werken en handelingen in het kader van het geactualiseerde Sigmaplan van dwingend groot openbaar belang. Daarbij werd het Meest Wenselijk Alternatief (MWeA) bekrachtigd alsmede de instandhoudingsdoelstellingen en de flankerende maatregelen voor landbouw en recreatie. Tenslotte werden de projecten vastgelegd die ten laatste in 2015 op het terrein van start moeten gaan.

In het geactualiseerde Sigmaplan staan twee hoofdfuncties voorop: veiligheid door waterbeheersing en natuurontwikkeling in de riviervalleien. Bijkomende elementen zijn de afwatering van de omgeving en het onthaal en de recreatie in de gebieden.

Op het grondgebied van de gemeente Temse komt er – naast het bestaande overstromingsgebied Tielrodebroek en de ontpolderingen in Klein en Groot Broek– een gecontroleerd overstromingsgebied met gecontroleerd gereduceerd getij. Het nieuwe overstromingsgebied zal het Scheldewater bergen bij extreem hoog water.

Het huidige natuurgebied zal zich dankzij het spel van eb en vloed ontwikkelen tot een waardevol slikken- en schorregebied. Momenteel loopt het voorbereidend onderzoek voor dit projectgebied. In samenspraak met het Agentschap voor Natuur en Bos, de gemeente Temse, natuur- en landbouworganisaties en het lokale polderbestuur overleggen we wat de mogelijkheden zijn. Samen met Tielrodebroek zal dit gebied het water bufferen bij stormtij. Via nieuwe dijken en aanknooppunten zal de knappe natuur te verkennen zijn.

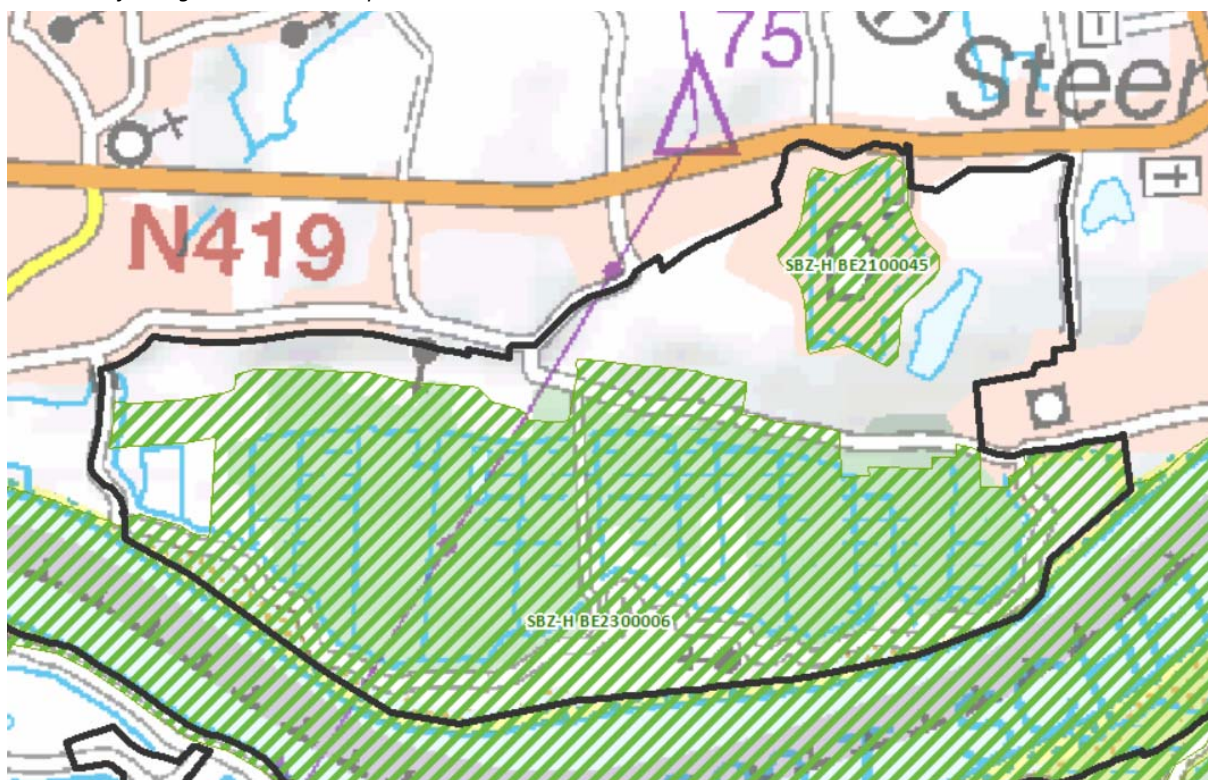
3.2.2 Europese Natuurdoelen

Een belangrijk deel van het plangebied werd aangeduid als onderdeel van het veel grotere habitatrichtlijngebied BE2300006 'Schelde- en Durmeëstuarium van de Nederlandse Grens tot Gent.

Dit gebied is van belang voor 16 Europese habitattypes en 13 Europese soorten. Het gebied heeft een grote variatie tussen weiland, bosakker, broekbos en het omliggende, nog vrij ongeschonden poldergebied, maken dat het natuurgebied een zeer hoge botanische waarde heeft en veel vogels en andere dieren herbergt.

In het kader van de uitvoering van het Geactualiseerde Sigmaplan zal hier een gecontroleerd overstromingsgebied met gecontroleerd gereduceerd getij aangelegd worden. Het overstromingsgebied zal het Scheldewater bergen bij extreem hoog water. Het huidige natuurgebied zal zich dankzij het spel van eb en vloed ontwikkelen tot een waardevol slikken- en schorregebied.

Figuur 4. SBZ-H BE2300006 Schelde- en Durmeëstuarium van de Nederlandse Grens tot Gent en SBZ-H BE2100045 Historische fortengordels van Antwerpen als vleermuizenhabitat

Figuur 5. SBZ-V BE2301235 Durme en de middenloop van de Schelde

De definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen gebeurde op 23 april 2014, waarna de besluiten op 15 oktober werden gepubliceerd in het Belgisch staatsblad.

Enkel die gepubliceerde besluiten van de Vlaamse regering tot definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelstellingen d.d. 23 april 2014 hebben juridische kracht.

Voor het SBZ-H-gebied BE2300006 werden volgende prioritaire inspanningen geformuleerd:

1. Inrichting van estuariene natuurontwikkelingsgebieden door ontpoldering en afgraving
2. Kwaliteitsverbetering van aanwezige habitattypes in de SBZ-gebieden buiten de Sigmagebieden
3. Verbetering van de waterkwaliteit
4. Kwaliteitsverbetering van aanwezige habitattypes
5. Plaatselijk herstel en/of optimalisatie van een meer natuurlijke hydrologie

Het gebied is vooral belangrijk voor soorten die leven in estuaria en grote riviervalleien. Een robuuste rivier met voldoende rivier met voldoende ruimte voor verschillende leefgebieden is essentieel voor typische estuariene soorten zoals fint, rivierprik, gewone zeehond en kluut. Typische soorten van grote riviervalleien waaronder bever, meervleermuis, roerdomp, purperreiger, kwak en kwartelkoning horen thuis in gevarieerde wetlands met grootschalige moerassen, vochtige tot natte graslanden en broekbossen.

Voor het SBZ-H-gebied BE2100045 werden volgende prioritaire inspanningen geformuleerd:

1. Bereiken van kwaliteitsvolle overwinterings- en zwermplaatsen voor Ingekorven vleermuis en Meervleermuis
2. Bereiken van kwaliteitsvolle overwinterings- en zwermplaatsen voor Watervleermuis, Franjestaart, Brandt- en Baardvleermuis
3. Zoneringsplan voor alle forten
4. Aangepast beheer fortdomeinen en Orchis als habitat voor habitattoorten

Voor het bereiken van kwaliteitsvolle overwinterings- en zwermplaatsen voor Ingekorven vleermuis en Meervleermuis is voor het Fort van Steendorp van belang. Om een duurzame bescherming van de vleermuispopulaties te garanderen moeten op korte termijn maatregelen worden genomen.

Ingekorven vleermuisen en Meervleermuisen zijn zeer veeleisende soorten. Het fort dient in een goede staat van instandhouding gebracht worden voor deze en andere vleermuissoorten zodat voldoende kwalitatieve winter- en zwermplaats ontstaan.

Inrichtingswerkzaamheden zijn nodig om de kwaliteit van de forten als vleermuisenverblijfplaats tijdens de winter- of zwermperiode te behouden of te verbeteren. Deze maatregelen kunnen betrekking hebben op de ondergrondse en bovengrondse delen en beperken zich niet noodzakelijk tot de zones die als vleermuisenreservaat aangeduid worden. Prioritair zijn maatregelen die tot een verbetering van het microklimaat leiden en gericht zijn op het vermijden van verstoring. Verder moet ook gedacht worden aan het verbeteren van de toegankelijkheid voor vleermuisen, de ecologische kwaliteit en connectiviteit van het fortdomein door het behouden en versterken van aanwezige bouselementen, kleine landschapselementen en habitattypes zoals HT 3150, 9120/9190 en 91E0.

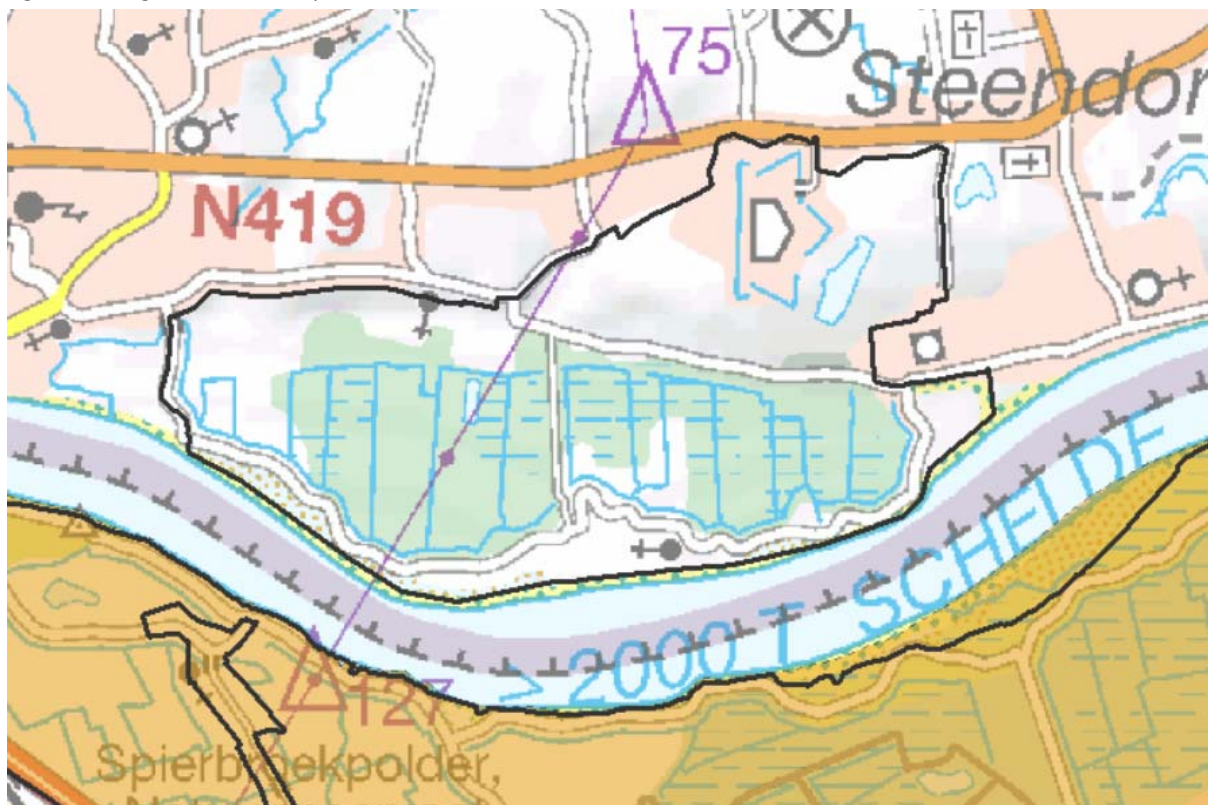
Het managementplan is het centrale instrument waarmee de voortgang van de implementatie van de natuurdoelen voor een speciale beschermingszone wordt bijgehouden en aangestuurd. Het managementplan 1.0 is gebaseerd op het Besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing van de speciale beschermingszone en tot definitieve vaststelling van de bijbehorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten van 23 April 2014 (het S-IHD-besluit). Op dit ogenblik is het managementplan 1.1. in opmaak.

Bovenstaande is beleidsmatig hoofdzakelijk van toepassing voor de gebieden binnen de afbakening van het Natura-2000 netwerk. Doelstellingen vergelijkbaar met het realiseren en/of behouden van functionele verbindingen voor fauna zijn echter eveneens van belang voor zones tussen de (deel)gebieden en (deel)populaties.

3.2.3 Vastgestelde landschapsatlas en bouwkundig erfgoed

Binnen het plangebied liggen geen landschapsatlasrelicten uit de vastgestelde landschapsatlas. Op de tegenoverliggende oever van de Schelde bevindt zich de polder en kasteeldomein van Hingene. Dit gebied is wel opgenomen in de vastgestelde landschapsatlas (MB 25/07/2008).

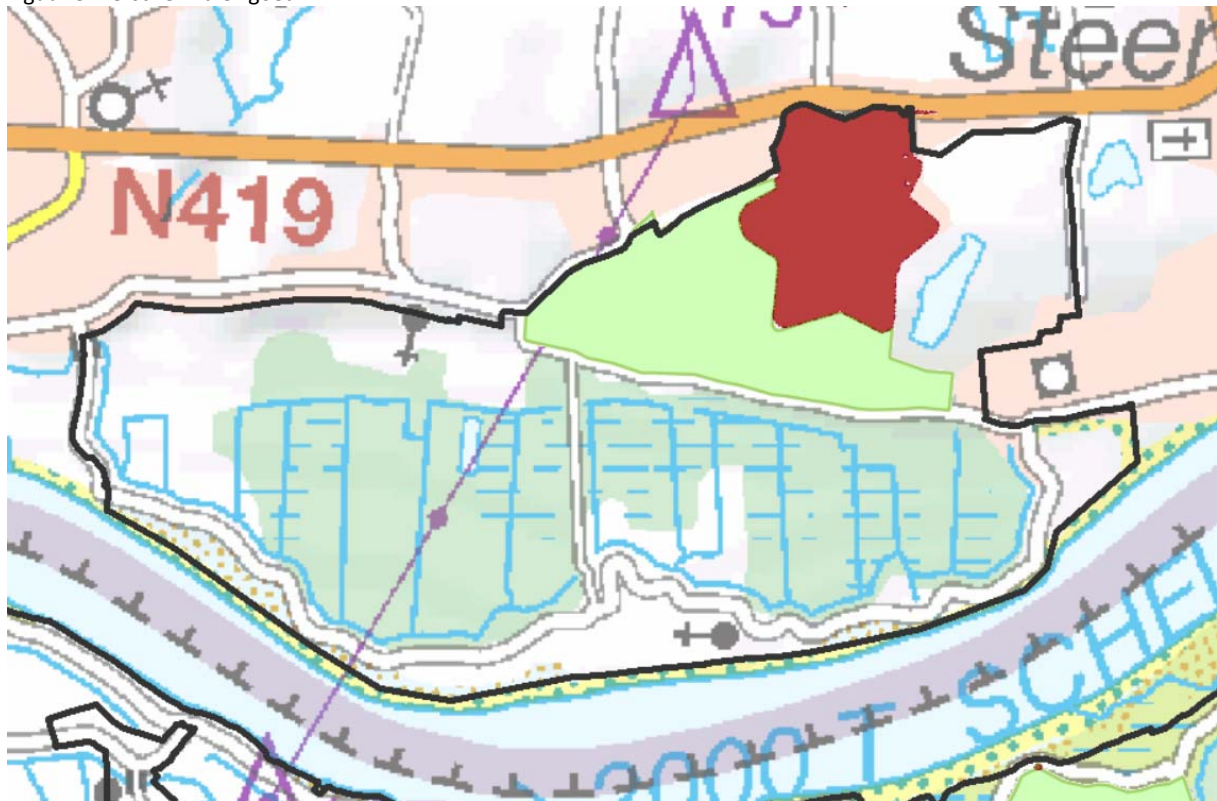
Figuur 6. Vastgestelde landschapsatlas

Volgende elementen van het vastgesteld bouwkundig erfgoed liggen binnen het plangebied:

- Paracuesta van het Waasland (MB 29 mei 1995, beschermd cultuurhistorisch landschap)
- Fort van Steendorp (MB 15 september 1997, beschermd monument)

Figuur 8. Berschermd erfgoed

3.2.4 Provinciale en gemeentelijke structuurplannen

Provinciaal ruimtelijk structuurplan Oost-Vlaanderen

Het ruimtelijk structuurplan van de provincie Oost-Vlaanderen werd op 18 februari 2004 definitief goedgekeurd door de minister. Het plan werd op 18 juli 2012 herzien.

De riviervallei van de Schelde wordt beschouwd als drager van natuur en recreatief medegebruik binnen de ecologische randvoorwaarden, deze zijn tevens structurerende reliëfcomponenten op provinciaal niveau. Het ruimtelijk beleid wordt er als volgt geformuleerd :

- Weren van bijkomende bebouwing,
- Behoud van landschapswaarden in de vallei en accentueren van waardevolle sites,
- Geen nieuwe inplanting van bedrijfszetels of glastuinbouw op de valleiranden,
- Behoud van de bestaande open ruimte corridors tussen de nederzettingen,
- Toegankelijk maken van de valleigebieden voor fietsers en wandelaars,
- Op de raakpunten van nederzettingen en groene vingers kunnen intensievere vormen van openluchtrecreatie worden voorzien.

Volgende landschappelijke elementen zijn belangrijk op provinciaal niveau :

- Structuurbepalende reliëfelementen : de vallei van de Schelde, de cuesta van het Land van Waas
- Structuurbepalende hydrografische elementen : de Schelde
- Landschapsrelicten : complex van de relictzones van de Scheldevallei van Gent tot Kruibeke.

De vallei van de Zeeschelde van Kruibeke tot Dendermonde, met inbegrip van de mondingen van Durme en Dender wordt aangeduid als prioritair aandachtgebied inzake landschapsbehoud.

Binnen het natuurverbingsgebied van de Zeeschelde wordt voor Temse het Schouselbroek met inbegrip van het Fort van Steendorp aangeduid als hypothese VEN. De Scheldevallei wordt aangeduid

als natuurverbinding tussen de Tielrodepolder en het Schouselbroek om vervolgens verder noordwaarts de verbinding met KBR te maken.

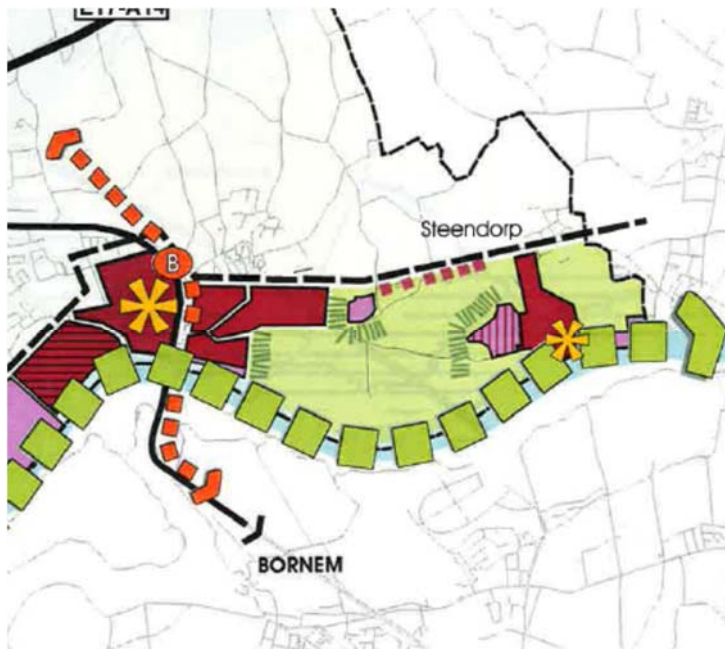
Gemeente Temse

Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Temse is goedgekeurd in 2005. In het richtinggevend gedeelte wordt de Scheldevallei aangeduid als een sterk samenhangend gebied met grote natuurwaarden. Het beleid in de Scheldevallei is gericht op het behoud en het herstel (of verdere uitbouw) van de natuurlijke waarden van het gebied. Grote delen van de Scheldevallei behoren tot de natuurlijke structuur op bovenlokaal niveau. De gemeente voert een aanvullend beleid op het bovenlokaal beleid dat gericht is op het behoud en versterken van de aanwezige natuurwaarden.

De in de Scheldevallei aanwezige grondgebonden landbouw dient beschouwd te worden als overgang naar een volwaardig natuurbeheer in de betreffende gebieden.

De Schelde wordt aangeduid als toeristisch-recreatieve hoofdroute.

Figuur 7. Gewenste structuur Scheldevallei (GRS Temse)

Volgende punten zullen in het voorbereidend onderzoek en overleg voor het ruimtelijk uitvoeringsplan aan bod komen:

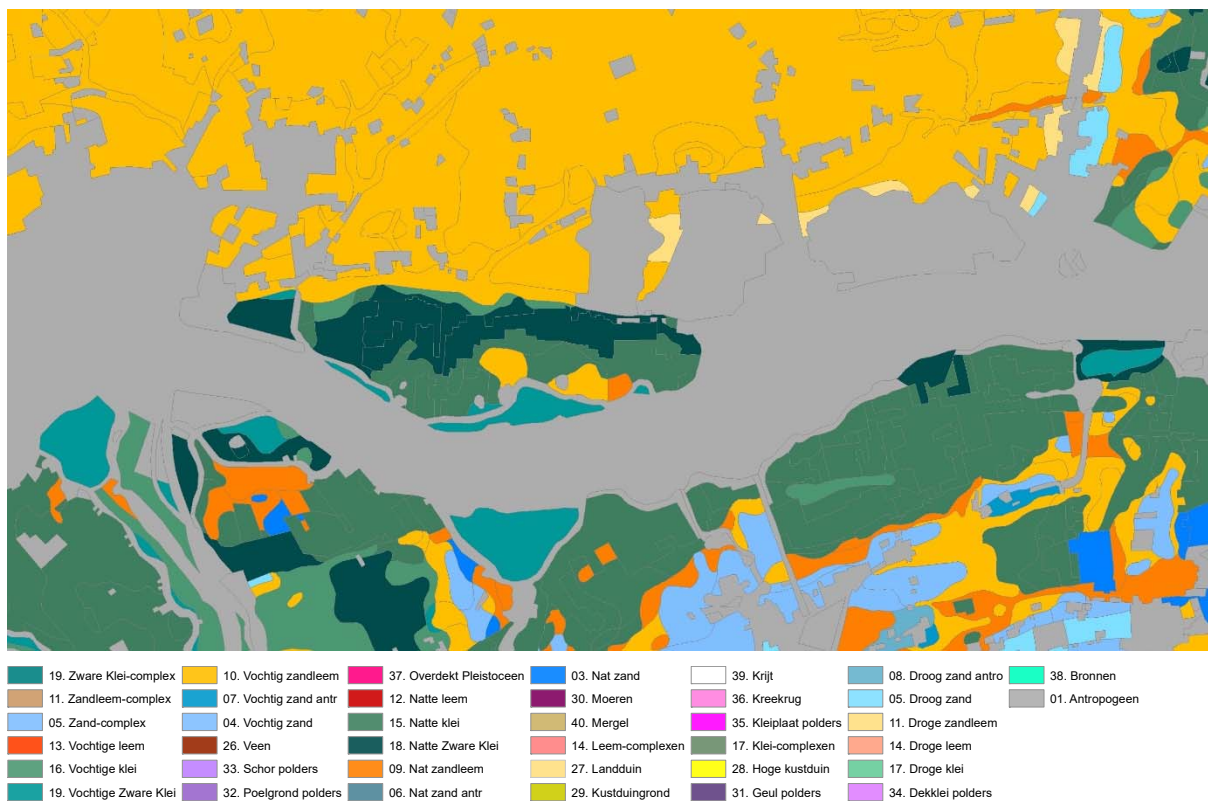
- Mogelijkheden combineren agrarische en natuurverbindende functies.

4 Bestaande feitelijke toestand

4.1 Fysisch systeem

Het plangebied ligt in de Scheldevallei. De ondergrond bestaat voornamelijk uit natte (zwarte) klei.

Figuur 8. Bodemkaart

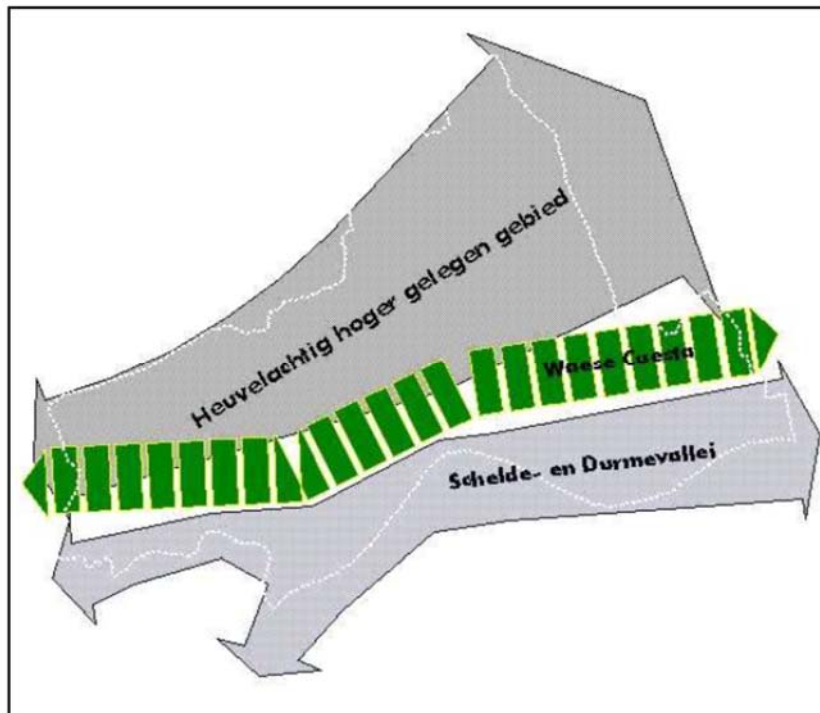
Figuur 9. Hoogteligging

4.2 Landschappelijke structuur en onroerend erfgoed

Landschappelijk behoort het plangebied tot het traditioneel landschap 'Benedenscheldevallei'.

Tussen de kernen van Elversele en Steendorp strekt zich een markante steilrand uit. Deze Wase cuesta vormt de overgang tussen het hoger gelegen gedeelte en de alluviale vlakten van de Schelde- en de Durmevallei. Tussen beide zones zijn hoogteverschillen waarneembaar tot groter dan 25 m. De cuesta en de daarop gelegen natuurgebieden met o.a. verschillende bronnen en bronbosjes zijn uniek in Vlaanderen.

De Scheldevallei is een uiterst waardevol landschap. Het gebied situeert zich op de lager gelegen gronden langsheen de Schelde en is grotendeels gecreëerd door de aanwezige getijdenwerking. Deze getijdenwerking oefent ook invloed uit op bepaalde buitendijkse gebieden. Het getijverschil bedraagt ca 5m. Deze gronden zijn voor flora en fauna en voor hun intrinsieke landschapsbeleving van zeer grote waarde door de sterke afwisseling en het dynamisch karakter ervan.

Tussen 1882 en 1892 werd in Steendorp een groot bakstenen fort gebouwd onder de naam Fort Rupelmonde, een bruggehoofdfort van de Vesting Antwerpen. Pas in 1909 kreeg het de benaming Fort Steendorp. Het fort ligt ongeveer 600 meter ten noorden van de Schelde, op de zuidelijke flank van de cuesta van het Waasland.

Het fort werd gebouwd omdat in 1859 Antwerpen als centrum van de Belgische landsverdediging werd uitgekozen. De bedoeling van de vesting was lang genoeg te kunnen standhouden bij een eventuele inval van één van de burens tot de grote mogendheden, garanten van de Belgische onafhankelijkheid, in staat waren België te hulp te komen. De voornaamste angst van de jonge staat was een inval van Frankrijk en inlijving bij dit land.

Fort Steendorp was het laatste fort dat in België in baksteen werd opgetrokken en het vormt aldus de afsluiting van acht eeuwen baksteenbouw in dienst van versterkingen, het was meteen ook het duurste fort tot dan toe in België gebouwd. Het fort werd uitgerust met droge grachten wat uitzonderlijk is in onze contreien en een unicum in de vesting Antwerpen. Hierdoor dat er een aantal vestingbouwkundige onderdelen zijn die we nauwelijks ergens anders terugvinden. Een grote militaire geschiedenis heeft het Fort niet gekend, wel hebben de twee wereldoorlogen er diepe sporen in achtergelaten.

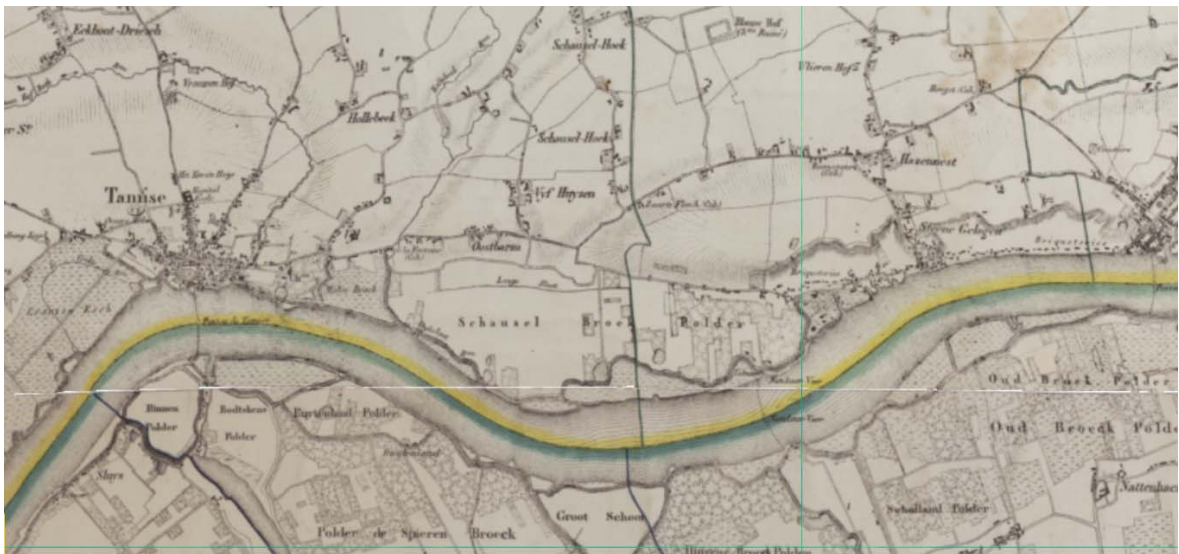
Het Fort heeft tot nu toe vier bestemmingen gekend: Eerst was het een versterking, dan werd het een militaire fabriek waar onder meer oorlogsgassen werden gefabriceerd. Vervolgens werd het een oefenterrein van het leger en het eindigt als een natuurgebied.

Het fort wordt al meer dan 35 jaar bewaakt door de familie Le Blon, die als enige familie in het beschermd gebied woont.

Figuur 10. Ferrariskaart (1771-1778)

Figuur 11. Vandermaelen-kaart (1846-1854)

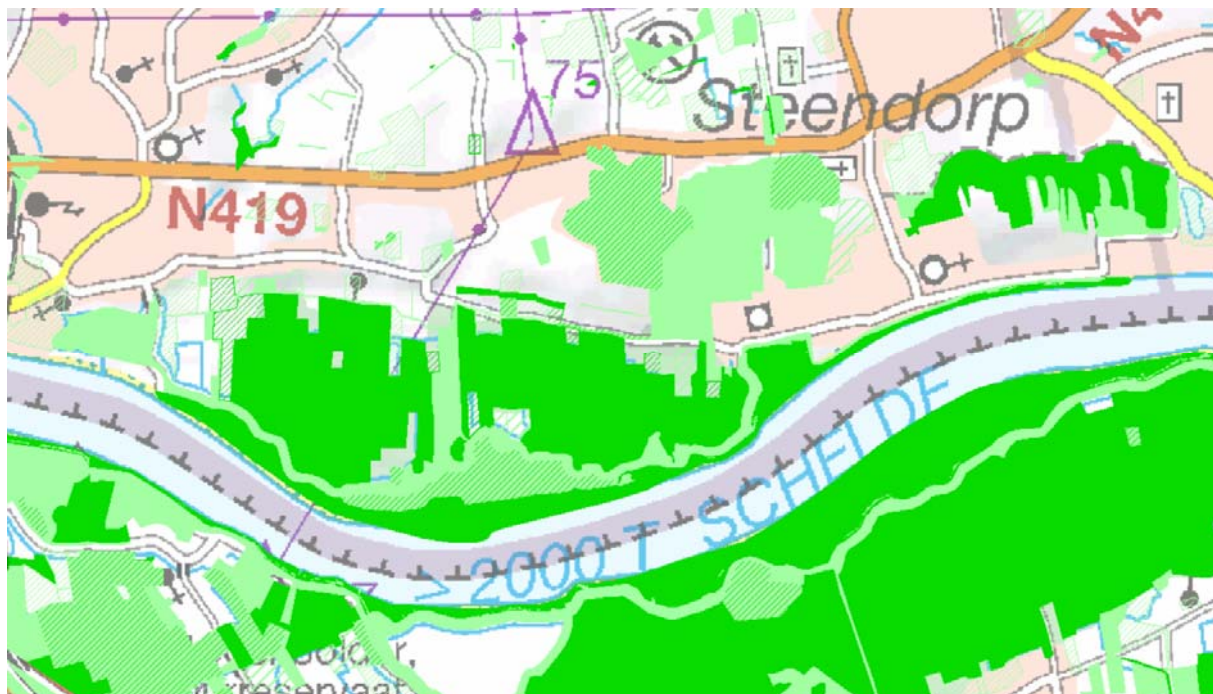

4.3 Natuurlijke structuur

Het Schouselbroek is een heel oude, uit de 13^e eeuw daterende polder met een omvang van ca; 150ha. Als het gevolg van meerdere dijkdoorbraken zijn in het broek ook een aantal wielen te vinden. Historisch kent dit gebied een wilgenteelt (zogenaamd wissenteeft tot medio 19e eeuw) en een intensieve turfteelt (tot einde 19e eeuw). Hierdoor is de bodemstructuur in bepaalde delen totaal verstoord. Het Schouselbroek is heden ten dage een vlak gebied, bestaande uit populierenbos (60 à 70%). Het gebied ligt enkele meters lager dan het gemiddelde tij in de Schelde, dat verantwoordelijk is voor de kleiige bodems die er kunnen worden aangetroffen. In het broek zijn tal van paden aanwezig die loodrecht staan op de stroomrichting van de Schelde. Waarschijnlijk waren deze bedoeld voor de oogst van het populierenhout. De ondergroei in deze bossen is vrij intens. Heel waardevolle plantensoorten komen hier voor.

Het Schouselbroek is tevens van belang voor ruim 150 verschillende vogelsoorten, waarvan veel zeldzame soorten. Overige diergroepen vinden in het Schouselbroek eveneens een vruchtbare biotoop (slakken).

Figuur 12. Biologische waarderingskaart

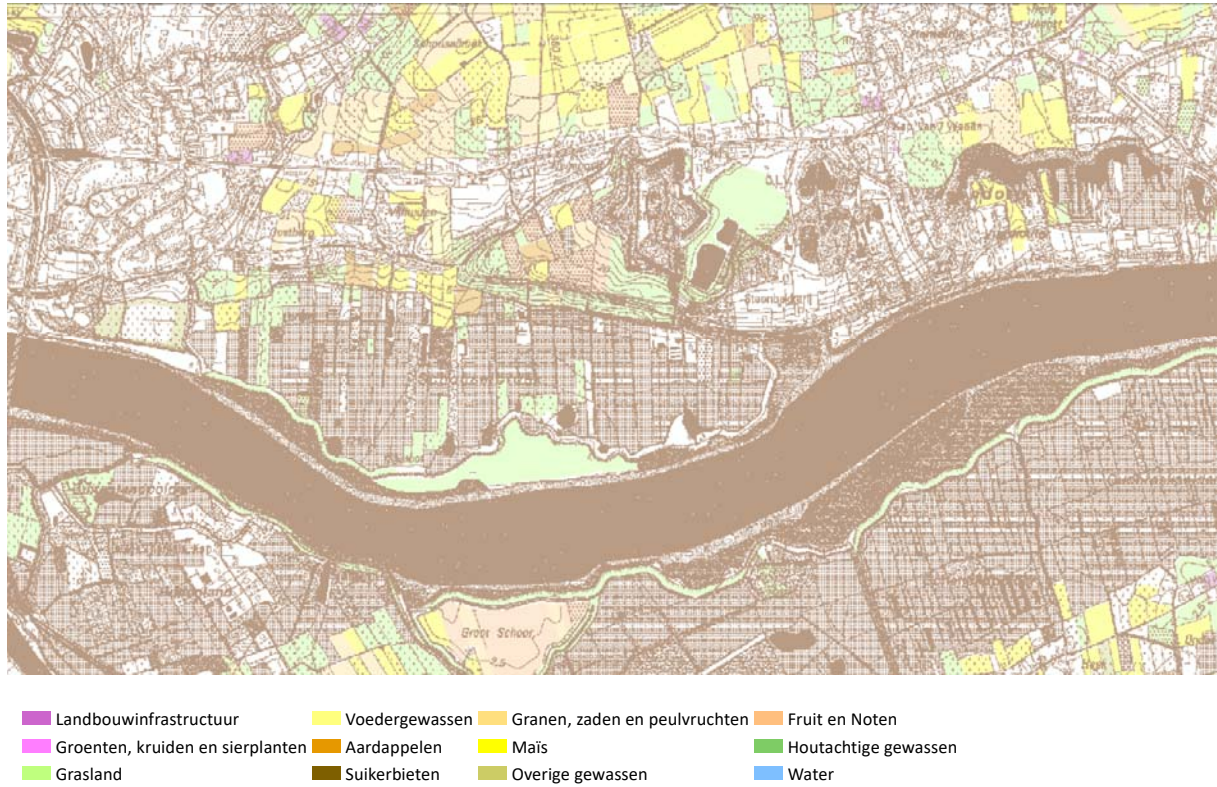
- biologisch minder waardevol
- complex van biologisch minder waardevolle en waardevolle elementen
- complex van biologisch minder waardevolle, waardevolle en zeer waardevolle elementen
- complex van biologisch minder waardevolle en zeer waardevolle elementen
- biologisch waardevol
- complex van biologisch waardevolle en zeer waardevolle elementen
- biologisch zeer waardevol

4.4 Agrarische structuur

Het agrarisch gebruik in het gebied manifesteert zich vooral onder de vorm van grasland en in het noorden komen enkele akkers voor.

Er zijn geen landbouwbedrijfszetels gevestigd.

Figuur 13. Landbouwgebruikspcelen (2017)

5 Bestaande juridische toestand

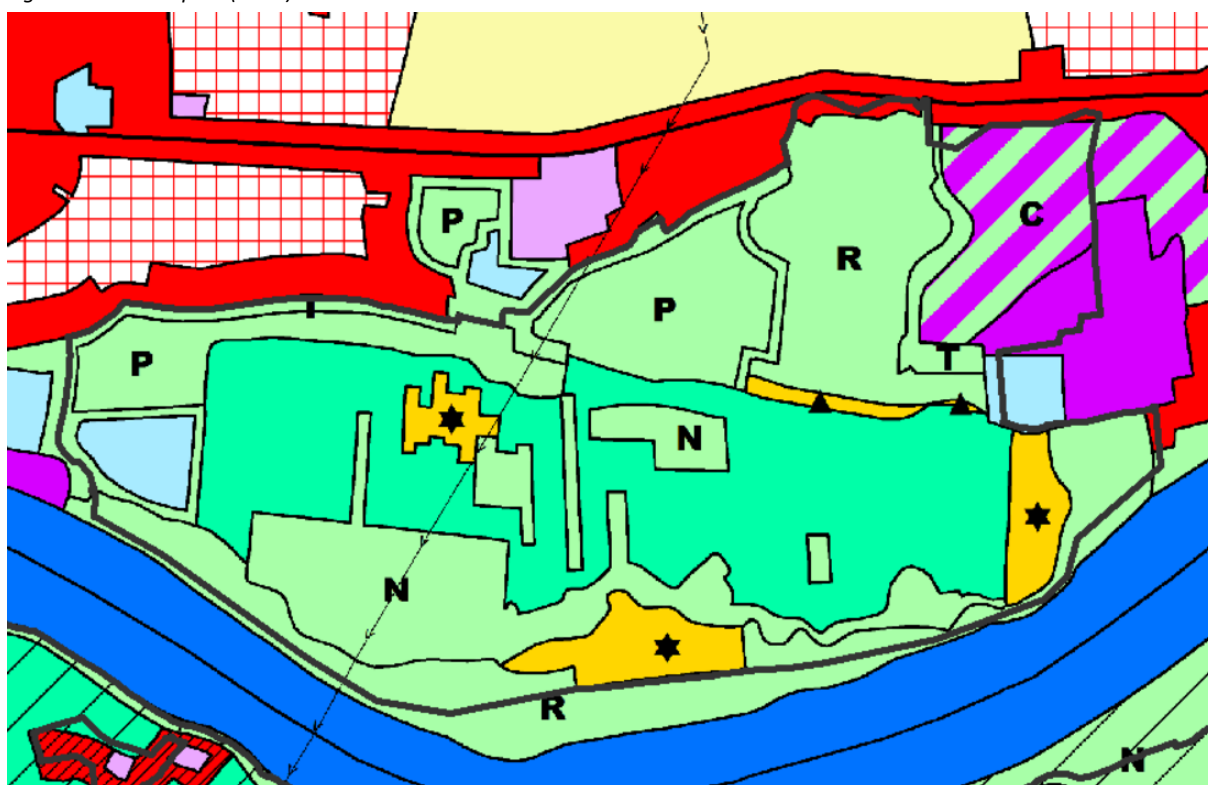
De relevante elementen van de bestaande juridische toestand worden tekstueel aangegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 1. Bestaande juridische toestand

Plan	Naam
Gewestplan(nen) of gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen	Gewestplan Sint-Niklaas/Lokeren (KB 7 november 1978) Gecontroleerd Overstromingsgebied met Natuurverwevingsgebied 'Kruibeke-Bazel-Rupelmonde' (BVR 16 januari 2004)
Provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen	Afbakening stedelijk gebied Temse (BD 17 juni 2008)
Gemeentelijke plannen van aanleg of ruimtelijke uitvoeringsplannen	BPA Schauselbroek (dd. 12 juli 2004)
Verkavelingsvergunningen	Nog op te zoeken
Beschermde monumenten	Fort van Steendorp (MB 15 september 1997)
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Geen
Beschermde cultuurhistorische landschappen	Paracuesta van het Waasland (Omgeving Fort van Steendorp) (MB 29 mei 1995).
Vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed	Geen
Vastgestelde landschapsatlas.	Aangrenzend.
Vogelrichtlijngebieden (SBZ-V)	BE2301235 Durme en de middenloop van de Schelde
Habitatrichtlijngebieden (SBZ-H)	BE2300006 Schelde- en Durmeëstuarium van de Nederlandse grens tot Gent BE2100045 Historische fortengordels van Antwerpen als vleermuizenhabitat.
Ramsargebieden	Geen.
Gebieden van het duinendecreet	Geen.
Gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)	Geen.
Gebieden van het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON)	Geen.
Vlaamse of erkende natuurreservaten	E322: Schauselbroek (Natuurpunt)
Bosreservaten	Geen.
Beschermingszones grondwaterwinning	Geen.
Bevaarbare waterlopen	Schelde
Onbevaarbare waterlopen	Dijksloot (3373) 3418 3452 3461 3466 3492 Lange sloot (3521)

Plan	Naam
	3545
	3551
	3618
	53469
	53903
Signaalgebieden	Geen.

Figuur 14. Gewestplan (2002)

Het plangebied is op het gewestplan bestemd als natuurgebied, natuureservaat, recreatiegebied, parkgebied, buffergebied, gebied voor openbare nutsvoorzieningen en ontginningsgebied met nabestemming natuurgebied.

6 Motivering van de agendering

Het gebied werd voorgedragen door het Agentschap voor Natuur en Bos en de Vlaamse Waterweg.

In de beslissing van de Vlaamse regering van 7 mei 2010 is gesteld dat er selectief wordt ingezet op de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen. De keuze van de projecten dient daarom 'strategisch' te zijn en dus gericht te zijn op de realisatie van de essentiële doelstellingen van het RSV en de prioriteiten uit het regeerakkoord en de beleidsnota's.

Het plan geeft invulling aan volgende beleidsprioriteiten van de Vlaamse Regering:

- Realiseren van instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden.
- Het realiseren van het Geactualiseerde Sigmapijn.

Het ruimtelijk uitvoeringsplan maakt vervolgstappen naar concrete realisatie van de doelstellingen die hierboven zijn beschreven mogelijk.